

Nr 261.

Av herr **Nilsson, Petrus, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet.

I proposition nr 202 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen att till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet anvisa ett reservationsanslag för budgetåret 1931/1932 av 3,000,000 kronor.

Propositionen synes ha föranletts av vissa i riksdagens skrivelse den 11 juni 1930, nr 392, gjorda uttalanden med begäran om utredning, huruvida och under vilka villkor ett reservationsanslag kunde böra beviljas för att efter Kungl. Maj:ts beprövande tagas i anspråk vid tillfällena av ökad arbetslöshet av mera betydande omfattning. Till det utlåtande av statsutskottet, nr 200, som låg till grund för nämnda riksdagsskrivelse, hade på denna punkt 10 reservanter anmält avvikande mening. Reservanterna framhöllo bl. a. — i anslutning till ett yttrande av statens arbetslöshetskommission — olämpligheten av att staten, innan pågående utredningar om arbetslöshetens karaktär och orsaker samt medlen för dess bekämpande ävensom angående arbetslöshetsförsäkring avslutats eller eljest tvingande skäl anförts för en ändring av nuvarande ordning, skulle kasta över ända det provisoriska system, som uppbyggets under en mer än tioårig verksamhet, för att i stället övergå till ett nytt och alldeles oprövat system med normer, vilkas tillämpning skulle innebära en direkt brytning med den ordning, som dock visat sig ändamålsenlig.

I sitt förslag om beredskapsarbeten har departementschefen sökt i möjligaste mån undgå de befarade olägenheterna, såvitt vi kunnat finna dock utan att lyckas. Huvudtanken synes vara att under depressionstider låta de allmänna arbetena svälla ut för att på detta sätt påverka läget på arbetsmarknaden, och ifrågavarande syfte skulle vinnas genom att till Kungl. Maj:ts förfogande ställdes ett anslag att användas efter gottfinnande. Departementschefen förklarar det vara tydligt, att ju mera man vid anordnandet av beredskapsarbeten tager sikte på att de skola minska arbetslöshetens följder, desto större risker uppkomma för att de i längden skola kunna leda till svårigheter med hänsyn till det hittills tillämpade systemet för statliga åtgärder mot arbetslösheten, och uttalar därvid den uppfattningen, att det icke kan vara lämpligt att för närvarande vidtaga några åtgärder, som kunna leda till sådana konsekvenser. Det synes här föreligga ett antingen-eller, som det icke är så lätt att komma ifrån. Man har att välja mellan att ordna dessa beredskapsarbeten så att de icke få nämnvärd inverkan på arbetslös-

heten eller också söka medvetet inpassa dem i nuvarande system för arbetslöshetshjälpen, varvid man riskerar att sönderbryta detta system innan något annat hunnit sättas i dess ställe.

De över förslaget till beredskapsarbeten avgivna yttrandena äro, som framgår av propositionen, till övervägande del avstyrkande. Viktigaste anmärkningen torde vara, att någon principiell skillnad icke kan upprätthållas mellan sådana arbeten, som lämpa sig till reservarbeten, och sådana, som böra komma till utförande i form av beredskapsarbeten. Departementschefen har icke heller, såvitt vi kunnat finna, lyckats uppdraga någon hållbar gränslinje mellan dessa båda slag av arbeten, som dock skulle utföras efter helt olika principer, särskilt vad beträffar anställning av arbetskraft och avlöningsförmåner. En annan viktig anmärkning gäller beredskapsarbetenas inverkan på förhållandena vid jordbruket. Beredskapsarbetena skulle icke koncentreras till vissa årstider utan utföras under den för varje särskilt arbete lämpligaste tiden. Härav följer bl. a., att någon hänsyn icke skulle kunna tagas till den vid olika tider av året växlande arbetstillgången i de orter, där dessa arbeten komme att utföras, och följden bleve att arbetskraft lockades att söka sig ifrån lägre avlönat arbete i fria marknaden till de statliga arbetsföretag, där s. k. avtalsenliga löner för vissa yrkesgrupper kunde erhållas. Det vill synas, som om arbetslösheten härigenom snarare skulle komma att ökas än minskas.

Socialstyrelsen har i sitt yttrande bl. a. erinrat därom, att de arbetslösa med största motvillighet accepterat den speciella lönesättningen vid reservarbetena och de skäl, som dikterat denna. Skulle nu genom statens åtgärder i arbetslöshetspolitiskt syfte skapas arbetstillfällen, där avtalsenliga löner utginge, komme opinionen mot lönesättningen vid reservarbeten utan varje tvekan att så vinna i styrka, att anordnandet av sådana icke skulle komma att tjäna det avsedda syftet. Därmed skulle själva grundvalen för vårt lands hela arbetslöshetspolitik söndersmulas utan att tillräcklig utredning förbragts, på vilka nya vägar samhället skulle söka bispringa de av oförvårdad arbetslöshet nödlidande. Denna uppfattning, som även synes ligga till grund för en del av de övriga yttrandena, torde vara väl motiverad. Ett i förhållande till samtliga kostnader för bekämpande av arbetslösheten mindre anslag till beredskapsarbeten enligt Kungl. Maj:ts förslag kan vara tillräckligt att på jämförelsevis kort tid rubba grundvalarna för den av riksdagen hittills sanktionerade arbetslöshetspolitiken.

Om det efter verkställda utredningar befinnes möjligt för staten att påverka konjunkturerna på arbetsmarknaden genom att i viss utsträckning avvåga sina arbeten och beställningar efter tidsläget, torde de beviljade anslagen i varje fall böra prövas av riksdagen i vanlig ordning. I ett av de avgivna yttrandena har härom anförts, att detta syftemål borde kunna ernås därigenom att för statens verk uppgjordes bestämda flerårsplaner för omedelbart nödvändiga, respektive nödvändiga men mindre trängande arbeten och anskaffningar, samt att sådana anstalter vidtoges, att takten för den senare gruppen arbeten anpassades efter läget på den allmänna arbetsmark-

naden. Detta vore enligt vår mening en bättre utväg än de föreslagna beredskapsarbetena och värd att närmare undersökas. Vi vilja även påpeka, att riksdagen vid olika tillfällen visat sig taga hänsyn till arbetslöshetsfrågan, när det gällt igångsättande av arbeten för statens räkning.

Då Kungl. Maj:ts förslag synes kunna leda till betänkliga konsekvenser utan att vara ägnat att i avsevärd utsträckning motverka arbetslösheten, få vi hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 202 angående anslag till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet.

Stockholm den 15 april 1931.

Petrus Nilsson.

Axel Löfvander.

Alexander Nilsson.

H. Andersson.

Karl Andersson.
